

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **E.**, so sídlom v B., IČO: X., zastúpeného advokátskou kanceláriou T. so sídlom v B., IČO: X., proti žalovanému **M.**, bývajúcemu v H., zastúpeného opatrovníkom O., za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovaného Z., so sídlom v P., IČO: X., zastúpeného JUDr. A., advokátom so sídlom v S., **o zaplatenie 13 249,04 eur s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Trebišov pod sp. zn. 13 C 205/2011, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. júna 2013 sp. zn. 11 Co 158/2012, takto

r o z h o d o l :

Mimoriadne dovolanie **o d m i e t a .**

Žalobca je povinný zaplatiť vedľajšiemu účastníkovi Z., so sídlom v P., trovy konania o mimoriadnom dovolaní vo výške 354,22 eur do rúk advokáta JUDr. A., so sídlom v S., do troch dní.

Žalovanému nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trebišov rozsudkom zo 7. marca 2012 č.k. 13 C 205/2011-79 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 13 249,04 eur s 12,49 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 9 757,50 eur od 1. apríla 2011 do zaplatenia a trovy konania vo výške 2 348,41 eur, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení uviedol, že právna predchodkyňa žalobcu (P.) a J. uzatvorili 25. augusta 2006 Zmluvu o mimoriadnom medziúvere č. X. a stavebnom úvere č. X.; žalovaný sa stal ručiteľom úveru. Medziúver, ktorý bol poskytnutý vo výške 280 000,- Sk (9 294,30 eur), sa mal pri dodržaní zmluvných

podmienok a Všeobecných podmienok pre zmluvy o stavebnom sporení zmeniť na stavebný úver vo výške 168 000,- Sk (5 576,58 eur). Medziúver mal byť splácaný v mesačných splátkach po 1 400,- Sk (46,47 eur). Vzhľadom na neplnenie podmienok splácania úveru právny predchodca žalobcu 4. decembra 2007 odstúpil od zmluvy o mimoriadnom úvere a stavebnom úvere a požiadal o vrátenie poskytnutých úrokových prostriedkov vo výške 293 550,20 Sk (9 744,08 eur). Súd prvého stupňa konštatoval, že žalovaný je v rovnakom postavení voči priamemu veriteľovi ako pôvodný dlžník, nakoľko ručenie má vo vzťahu k hlavnému záväzku akcesorickú povahu a preto možno plnenie vymáhať aj od ručiteľa samostatne. Vyvodil záver, že vedľajšiemu účastníkovi neprislúcha právo vzniesť námietku premlčania samostatne ak ju nevznesie dlžník a preto na ňu neprihliadol. O úrokoch z omeškania rozhodol podľa § 157 ods. 2 Občianskeho zákonníka a podľa čl. VI ods. 2 Zmluvy. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 a § 149 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 12. júna 2013 sp. zn. 11 Co 158/2012 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol, žalobcovi náhradu trov konania nepriznal a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov konania vo výške 1 414,63 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Konštatoval, že súd prvého stupňa dospel k nesprávnemu záveru, že námietku premlčania uplatnenú v rámci obrany v konaní vedľajším účastníkom nemožno považovať za právne účinnú, nakoľko vedľajší účastník má v konaní rovnaké práva a povinnosti ako účastník, koná však iba sám za seba. Odvolací súd uzavrel, že vzhľadom na plynutie premlčacej doby od 11. decembra 2007 a podanie žaloby na súde 11. júla 2011 treba prihliadnúť na účinne vznesenú námietku premlčania a v dôsledku toho žalobu zamietnuť. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a § 149 ods. 1 O.s.p.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) na základe podnetu žalobcu napadol rozsudky prvostupňového a odvolacieho súdu mimoriadnym dovolaním, v ktorom navrhol tieto rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Súdom vytkol, že nesprávne posúdili charakter právneho vzťahu založeného zmluvou o úvere. Právny vzťah, z ktorého je vyvodzovaný žalobou uplatnený nárok, posudzovali totiž nesprávne podľa ustanovení Občianskeho zákonníka. Odvolací súd prehliadol, že medzi postupcom a dlžníkom vznikol obchodno – záväzkový vzťah, ktorý podlieha režimu právnej úpravy zákona č. 310/1992 Zb. o stavebnom sporení. Zmluva o úvere

je absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 3 písm. d/ Obchodného zákonníka), na ktorý treba aplikovať ustanovenia Obchodného zákonníka bez ohľadu na to, kto sú účastníci tohto právneho vzťahu. Žiadne zákonné ustanovenie zabezpečujúce ochranu spotrebiteľa, a to ani § 54 Občianskeho zákonníka nezakladá možnosť voľby toho právneho režimu, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší. To, čo je predmetom posúdenia v rámci ochrany spotrebiteľa, sú zmluvné podmienky, a nie režim právneho vzťahu. Vychádzajúc z charakteru zmluvy o úvere uzatvorenej podľa § 497 až § 507 Obchodného zákonníka treba tento zákonník aplikovať pri riešení otázky premlčania, ktorá je v ňom tiež upravená. V zmysle § 397 Obchodného zákonníka je všeobecná premlčacia doba štyri roky. V dôsledku toho rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Žalobca vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu podrobne rozoberal aplikáciu premlčacej doby v rámci Občianskeho a Obchodného zákonníka a navrhol mimoriadnemu dovolaniu vyhovieť a vec vrátiť Okresnému súdu Trebišov na ďalšie konanie.

Vedľajší účastník vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. januára 2011 sp. zn. 5 MCdo 20/2009 a rozhodnutie Krajského súdu v Prešove zo 14. februára 2013 č.k. 6 Co 81/2012-279 a navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním

možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel – na základe sčasti odlišných úvah – aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za príťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti

Slovenskej republiky (DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Vyššie uvedené naznačuje, ako tieto súdne orgány (ESLP a ústavný súd), oprávnené za splnenia určitých predpokladov zrušiť aj rozhodnutie najvyššieho súdu, budú rozhodovať v skutkovo a právne podobných veciach, v ktorých generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie napriek tomu, že mimoriadnemu dovolaniu nepredchádzalo využitie všetkých dostupných riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov účastníkom, ktorý podal podnet na mimoriadne dovolanie.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten – ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného

prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadenovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (vid' § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy – teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania – vid' § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhlíadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (vid' PL. ÚS 57/99).

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mal žalobca možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Žalobca nepodal dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. júna 2013 sp. zn. 11 Co 158/2012.

V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sám nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotného žalobcu pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalobcom.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dal podnet na mimoriadne dovolanie žalobca. Vedľajší účastník v konaní o mimoriadnom dovolaní uplatnil náhradu trov tohto konania vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu z 5. novembra 2014 a tieto aj vyčíslil podľa vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Dovolací súd v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. priznal vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov dovolacieho konania spočívajúcu v odmene advokáta (ktorý ho zastupoval už pred súdmi nižších stupňov) za jeden úkon právnej služby – písomné vyjadrenie k dovolaniu (§ 14 ods. 1 písm. b/ vyhlášky) vo výške 287,14 eur (§ 10 ods. 1 vyhlášky), čo spolu s náhradou výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške 8,04 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) a 59,04 eur DPH (§ 18 ods. 2 vyhlášky) predstavuje celkom 354,22 eur. Žalovaný nepodal návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd mu vzhľadom na to nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. novembra 2015

JUDr. Edita B a k o š o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Lenka Pošová